

Vroegmoderne tijd

Gebruik bron 3.

Deze bron past bij de Renaissance.

- 2p 6 Toon dit aan met een verwijzing naar een kenmerkend aspect van die tijd.

Gebruik bron 4.

De drie fragmenten A, B en C passen bij de onderstaande drie historische begrippen:

1 de Rijksdag in Worms

2 de Raad van State

3 de Bloedplakkat.

- 2p 7 Geef bij elk begrip aan, welk tekstfragment erbij hoort. Noteer alleen cijfers en letters.

Gebruik bron 4.

Deze fragmenten kunnen in verband worden gebracht met het streven naar centralisatie van Karel V.

- 2p 8 Toon dit aan voor fragment A en voor fragment C.

Een gebeurtenis:

Op 31 maart 1579 werden de nonnen van het Sint-Luciënklooster in Amsterdam gedwongen hun klooster met alle bijbehorende bezittingen over te dragen aan de regenten van het Burgerweeshuis.

- 2p 9 Leg uit wat het verband was tussen deze gebeurtenis en de Alteratie van Amsterdam.

Gebruik bron 5.

Bij deze bron worden twee uitspraken gedaan:

Het standpunt van Willem van Oranje over Filips II in het pamflet

1 is een ander standpunt over de rol van Filips II dan in de eerste jaren van de Opstand;

2 is een voorbereiding op het Plakkaat van Verlatinge.

- 4p 10 Ondersteun elke uitspraak met de bron.

De Staten-Generaal besloten om het pamflet van Willem van Oranje (*zie bron 5*) te laten drukken en op grote schaal te verspreiden.

- 2p 11 Noem twee politieke motieven voor dit besluit van de Staten-Generaal.

Gebruik bron 6.

Deze bron illustreert twee kenmerkende aspecten van de zeventiende eeuw.

- 4p **12** Noem die twee aspecten en geef bij elk aspect aan waardoor dit uit de bron blijkt.

Veel buitenlandse bezoekers van de Republiek verbaasden zich erover dat op de schilderijen van de Hollandse meesters vooral burgers werden geportretteerd.

- 2p **13** Geef voor deze verbazing een verklaring vanuit de bijzondere politieke structuur van de Republiek in vergelijking met het buitenland.

Vroegmoderne tijd

bron 3

Benvenuto Cellini (1500-1571), een kunstenaar uit Florence, schrijft in zijn autobiografie over voorwerpen die hij vindt in de wijngaarden rond Rome:

Ik was zo gelukkig nog een andere steen te bemachtigen, werkelijk de mooiste topaas die men ooit gezien had, zo groot als een dikke hazelnoot. Er was een Minervakopje in gesneden, zo onbeschrijflijk knap uitgevoerd dat hier de kunst de natuur toch wel evenaarde. Dan had ik nog een heel andere steen, een camee, waarop Hercules was afgebeeld terwijl hij de driekoppige Cerberus vastbindt.

Toelichting:

Minerva, Hercules en Cerberus zijn figuren uit de Romeinse mythologie.

bron 4

Deze bron bestaat uit drie fragmenten van documenten uit de regering van Karel V:

fragment A

Op de vergadering komen sommige stadhouders van het ene gewest of het andere gewest en daarnaast enkele geleerden en voortreffelijke mannen die door hun deugd, waarde en verdiensten, gekozen worden door de landsheer voor deze waardige taak.

fragment B

Nadat we gisteren hier de rede van Luther hebben gehoord, zeg ik u dat ik het betreur zo lang te hebben gearzeld tegen hem op te treden. Ik wil hem nooit meer horen! Hij moge zijn vrijgeleide hebben! Maar ik zal hem voortaan als beruchte ketter beschouwen en hoop dat gij allen als goede christenen hetzelfde zult doen.

fragment C

Wij bevelen voorts dat niemand het waagt personen die voor ketter gehouden worden of van ketterij verdacht worden, te herbergen, te laten logeren, in zijn huis te ontvangen, voedsel, kleren of geld te verstrekken of anderszins te begunstigen.

bron 5

Eind 1580 biedt Willem van Oranje de Staten-Generaal een pamflet aan, waarin hij zich verdedigt tegen beschuldigingen van Filips II. In deze *Apologie* schrijft hij over het beleid van Alva:

Als men de koning zou vragen wie de opdracht heeft gegeven de graven Egmont en Horne te vermoorden, zou hij ontkennen ooit Alva daartoe bevel te hebben gegeven. Ik geef hun de keuze uit twee interpretaties: Óf de koning heeft de hertog van Alva opdracht gegeven; dan is de koning een tiran. Óf hij heeft geen opdracht gegeven; dan is de koning evenzeer een tiran, omdat hij niet degene gestraft heeft, die eigenmachtig een vrij volk heeft getiranniseerd. Hieruit blijkt voldoende dat hij in ieder geval zelf medeschuldig is.

Toelichting:

Lamoraal graaf van Egmont en Filips graaf van Horne zijn in 1568 door de hertog van Alva ter dood veroordeeld en onthoofd in Brussel.

bron 6

Een schilderij van Rembrandt van Rijn uit 1632, met als titel "De anatomische les van dr. Nicolaes Tulp", dat hij maakt in opdracht van het chirurgijngilde in Amsterdam:

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.